

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ: ΟΧΙ ΑΛΛΗ ΑΝΑΜΟΝΗ – ΤΩΡΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ

Το ιδιοκτησιακό πρόβλημα της Σαμοθράκης έχει βαθιές ιστορικές ρίζες, αλλά απέκτησε μαζικές και άμεσες συνέπειες για τους κατοίκους με την ανάρτηση των δασικών χαρτών το 2021 και, στη συνέχεια, με την κτηματογράφηση και την έναρξη λειτουργίας του Κτηματολογίου.

Σύμφωνα με την ιστορική και νομική τεκμηρίωση που έχει συγκεντρωθεί, η Σαμοθράκη δεν υπήρξε δορυάλωτη περιοχή. Υπήχθη στην Οθωμανική Αυτοκρατορία ως φόρου υποτελής, χωρίς οι γαίες της να περιέλθουν συλλήβδην στην κυριότητα του Οθωμανικού Δημοσίου. Κατά συνέπεια, το Ελληνικό Δημόσιο δεν μπορεί να θεμελιώνει γενικευμένες διεκδικήσεις κυριότητας αποκλειστικά στη διαδοχή του Οθωμανικού Δημοσίου ή στον δασικό χαρακτήρα των εκτάσεων.

Ωστόσο, η Σαμοθράκη δεν συμπεριλήφθηκε στις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 62 του ν. 998/1979.

Η άνιση αυτή μεταχείριση αναδεικνύεται ακόμη καθαρότερα από το παράδειγμα της Λήμνου. Η Λήμνος και η Σαμοθράκη απελευθερώθηκαν το 1912 και η ελληνική κυριαρχία επ' αυτών επιβεβαιώθηκε από κοινού στο άρθρο 12 της Συνθήκης της Λωζάννης. Η Λήμνος, όμως, καλύπτεται από την εξαίρεση του άρθρου 62, καθώς, κατά τη θέσπιση του ν. 998/1979, ανήκε διοικητικά στον Νομό Λέσβου, ο οποίος αναφέρεται ρητά στη διάταξη. Αντίθετα, η Σαμοθράκη έμεινε εκτός, καθώς υπαγόταν στον Νομό Έβρου.

Η διοικητική υπαγωγή των δύο νησιών σε διαφορετικούς νομούς δεν αποτελεί ουσιαστικό ιδιοκτησιακό κριτήριο και δεν μπορεί, από μόνη της, να δικαιολογεί διαφορετικούς κανόνες ως προς το βάρος απόδειξης της κυριότητας. Η νομοθετική αυτή ασυνέπεια πρέπει επιτέλους να αποκατασταθεί.

Οι δασικοί χάρτες δεν κρίνουν την κυριότητα· αποτυπώνουν τον δασικό ή μη χαρακτήρα των εκτάσεων. Στη Σαμοθράκη, όμως, η ανάρτησή τους το 2021, σε συνδυασμό με την εφαρμογή του τεκμηρίου κυριότητας του Δημοσίου, μετέτρεψε το ιστορικό αυτό ζήτημα σε άμεσο διοικητικό και περιουσιακό πρόβλημα.

Εκτάσεις τις οποίες οι κάτοικοι κατέχουν, διαχειρίζονται και μεταβιβάζουν επί γενεές αντιμετωπίστηκαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες ως δημόσιες ή «διακατεχόμενες», με αποτέλεσμα οι ιδιοκτήτες να καλούνται να αποδείξουν, με δικά τους έξοδα, ότι οι περιουσίες τους δεν ανήκουν στο Δημόσιο.

Το πρόβλημα οξύνθηκε όταν οι διεκδικήσεις αυτές μεταφέρθηκαν στην κτηματογράφηση και στις πρώτες εγγραφές. Το Κτηματολόγιο τέθηκε σε λειτουργία στη Σαμοθράκη στις 21 Νοεμβρίου 2025, χωρίς να έχει προηγουμένως επιλυθεί το γνωστό ιδιοκτησιακό ζήτημα. Έτσι, το κόστος της κρατικής αδράνειας μεταφέρθηκε στους πολίτες, οι οποίοι βρίσκονται αντιμέτωποι με δικηγορικές αμοιβές, τοπογραφικά διαγράμματα, παράβολα και πολυδάπανες διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες.

Τι ζητά, λοιπόν, η κοινωνία της Σαμοθράκης;

Δεν ζητά να χαριστεί δημόσια γη. Δεν ζητά να αποχαρακτηριστούν δάση ούτε να περιοριστεί η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Ζητά την προσθήκη της Σαμοθράκης στις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 62 του ν. 998/1979, ώστε, όταν το Δημόσιο διεκδικεί μια δασική έκταση, να οφείλει να αποδεικνύει την κυριότητά του με συγκεκριμένο τίτλο ή άλλα επαρκή αποδεικτικά στοιχεία.

Η ρύθμιση αυτή δεν συνεπάγεται την αυτόματη αναγνώριση κάθε ιδιωτικής αξίωσης. Κάθε δικαίωμα, δημόσιο ή ιδιωτικό, θα εξακολουθήσει να εξετάζεται σύμφωνα με τον νόμο. Αυτό που πρέπει να αρθεί είναι η προνομιακή μεταχείριση του Δημοσίου, η οποία επιβάλλει μονομερώς στους κατοίκους το βάρος και το κόστος της απόδειξης.

Το ιστορικό της διεκδίκησης είναι συγκεκριμένο.

Στις 31 Μαρτίου 2021, επί δημαρχίας Νίκου Γαλατούμου, ο Δήμος Σαμοθράκης υπέβαλε στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας το υπ' αριθ. πρωτ. 1470/31.3.2021 πρώτο επίσημο αίτημα για την προσθήκη του νησιού στις εξαιρέσεις του άρθρου 62.

Το αίτημα στηρίχθηκε στην υπ' αριθ. 52/2021 ομόφωνη απόφαση του τότε Δημοτικού Συμβουλίου, με τη σύμπραξη τόσο της τότε συμπολίτευσης όσο και της τότε αντιπολίτευσης, από την οποία προέρχεται η σημερινή Δημοτική Αρχή. Η διεκδίκηση είχε, επομένως, από την αφετηρία της διαπαραταξιακό χαρακτήρα και αποτέλεσε κοινή θέση του Δήμου και της τοπικής κοινωνίας.

Το αίτημα ανανεώθηκε εντός του 2024 από τη σημερινή Δημοτική Αρχή, υπό τον Δήμαρχο Αθανάσιο Βίτσα, και υποβλήθηκε προς το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, με εκ νέου ομόφωνη έγκριση από το Δημοτικό Συμβούλιο. Με τη νέα αυτή ομόφωνη απόφαση επιβεβαιώθηκαν η διαχρονική συνέχεια της διεκδίκησης, ο διαπαραταξιακός χαρακτήρας της και η κοινή θέση ολόκληρου του Δήμου και της τοπικής κοινωνίας.

Η ανανέωση του αιτήματος οδήγησε στη σύσκεψη των συναρμόδιων φορέων, στις 13 Νοεμβρίου 2024, υπό τον τότε Υφυπουργό Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Κωνσταντίνο Κυρανάκη. Μετά τη σύσκεψη ανακοινώθηκε επίσημα ότι η κυβέρνηση θα προχωρούσε άμεσα στη νομοθετική ρύθμιση του ζητήματος.

Παρά τη δέσμευση αυτή, το ζήτημα εξακολούθησε να εκκρεμεί.

Ακολούθησαν επανειλημμένες δημόσιες δεσμεύσεις του Υφυπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Βουλευτή Έβρου, Χρήστου Δερμεντζόπουλου: αρχικά για νομοθετική ρύθμιση εντός του Σεπτεμβρίου 2025 και στη συνέχεια για την προώθηση του σχετικού νομοσχεδίου προς ψήφιση τον Μάρτιο του 2026.

Κανένα από αυτά τα χρονοδιαγράμματα δεν τηρήθηκε.

Στις 23 Απριλίου 2026 ο Δήμος Σαμοθράκης επανήλθε με το υπ' αριθ. πρωτ. 1896/23.4.2026 έγγραφό του προς τον Υπουργό και τον Υφυπουργό Ψηφιακής

Διακυβέρνησης, ζητώντας την υλοποίηση της απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου και ενημέρωση για την πορεία της νομοθετικής ρύθμισης.

Στις 2 Αυγούστου 2026 ο Δήμος, το Δημοτικό Συμβούλιο, οι φορείς και οι κάτοικοι της Σαμοθράκης, σε πάνδημη συγκέντρωση στη Χώρα, διατύπωσαν με ενότητα το καθολικό αίτημά τους και εξέδωσαν ομόφωνο ψήφισμα διαμαρτυρίας και απαίτησης.

Κατά τη συγκέντρωση γνωστοποιήθηκε ότι η αναγκαία νομοθετική ρύθμιση έπρεπε να προωθηθεί από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και όχι από το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, παρά το γεγονός ότι επί μήνες είχε προαναγγελθεί η ένταξή της σε νομοσχέδιο του τελευταίου.

Στις 6 Αυγούστου 2026 ο Χρήστος Δερμεντζόπουλος παρέδωσε εκ νέου το αίτημα και τον συνοδευτικό φάκελο νομικής τεκμηρίωσης στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Σταύρο Παπασταύρου. Στη συνέχεια ενημέρωσε δημόσια ότι ο Υπουργός δεσμεύτηκε να μελετήσει το θέμα και να απαντήσει μέχρι το τέλος Αυγούστου.

Η διαβίβαση του φακέλου ήταν θεσμικά αναγκαία, δεν μπορεί όμως να παρουσιαστεί ως επίλυση του ζητήματος. Το αρχικό αίτημα είχε ήδη υποβληθεί στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας από το 2021, ενώ από τον Νοέμβριο του 2024 η κυβέρνηση είχε ανακοινώσει ότι είχε συμφωνηθεί νομοθετική λύση.

Προκύπτει, επομένως, το εύλογο ερώτημα γιατί χρειάστηκε, έπειτα από πέντε χρόνια και αφού είχαν ανακοινωθεί συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα, να παραδοθεί εκ νέου ο φάκελος στον αρμόδιο Υπουργό.

Η παράδοση του φακέλου δεν διαγράφει την πολιτική ευθύνη για τις προηγούμενες δημόσιες δεσμεύσεις και τα χρονοδιαγράμματα που δεν υλοποιήθηκαν. Αντίθετα, αναδεικνύει την έλλειψη έγκαιρου και αποτελεσματικού συντονισμού μεταξύ των συναρμόδιων υπουργείων.

Η πολιτική ευθύνη είναι συνολικά κυβερνητική, αλλά είναι και προσωπικά καταλογιστέα σε όσους ανακοίνωσαν συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα και παρουσίασαν τη λύση ως επικείμενη. Οι κάτοικοι της Σαμοθράκης δεν μπορούν να παραπέμπονται διαρκώς από υπουργείο σε υπουργείο ούτε να επιβαρύνονται με το κόστος κυβερνητικών δεσμεύσεων που δεν τηρήθηκαν.

Στέκομαι στο πλευρό του Δήμου Σαμοθράκης, του Δημοτικού Συμβουλίου, των φορέων, των κατοίκων και των απόδημων Σαμοθρακιτών και στηρίζω το κοινό και διαχρονικό τους αίτημα.

Σε πλήρη συμφωνία με το ομόφωνο ψήφισμα, ζητώ:

1. Την άμεση προσθήκη της Σαμοθράκης στις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 62 του ν. 998/1979.
2. Την εφαρμογή της νέας ρύθμισης στις εκκρεμείς διοικητικές, κτηματολογικές και δικαστικές υποθέσεις, με σεβασμό στις τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις.
3. Την επανεξέταση και ανάκληση των δηλώσεων και διεκδικήσεων του Δημοσίου που στηρίζονται αποκλειστικά στο γενικό τεκμήριο κυριότητας και όχι σε συγκεκριμένο τίτλο ή άλλα επαρκή αποδεικτικά στοιχεία κυριότητας.

4. Την παράταση των σχετικών προθεσμιών και την αναστολή των διαδικασιών για τις αμφισβητούμενες εκτάσεις μέχρι να επιλυθεί το ιδιοκτησιακό ζήτημα, καθώς και την καθιέρωση ειδικής μεταβατικής διαδικασίας για τη διόρθωση των κτηματολογικών εγγραφών, χωρίς νέα οικονομική επιβάρυνση των κατοίκων.
5. Τη συγκρότηση κοινού επιτόπιου κλιμακίου, με τη συμμετοχή της Γενικής Γραμματείας Δασών του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Περιουσίας και του Ελληνικού Κτηματολογίου, ώστε οι εκκρεμείς υποθέσεις να εξεταστούν γρήγορα, ενιαία και αξιόπιστα.
6. Την πλήρη διατήρηση της δασικής και περιβαλλοντικής προστασίας της Σαμοθράκης. Η επίλυση του ιδιοκτησιακού δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως όχημα αποχαρκτηρισμών, αυθαίρετης δόμησης ή αλλαγής χρήσεων.

Ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Σταύρος Παπασταύρου, αναμένεται στην Αλεξανδρούπολη την Πέμπτη 3 Σεπτεμβρίου, στο πλαίσιο της κυβερνητικής περιοδείας στη Βόρεια Ελλάδα ενόψει της 90ής ΔΕΘ.

Η παρουσία του στον Έβρο δεν μπορεί να εξαντληθεί σε επισκέψεις και γενικές ανακοινώσεις. Η προθεσμία που ανακοινώθηκε για απάντηση μέχρι το τέλος Αυγούστου έχει ήδη παρέλθει. Οφείλει, επομένως, να δώσει συγκεκριμένες απαντήσεις:

Αποδέχεται την προσθήκη της Σαμοθράκης στις εξαιρέσεις του δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 62;

Σε ποιο νομοσχέδιο θα ενταχθεί η ρύθμιση και πότε ακριβώς θα κατατεθεί στη Βουλή;

Πώς θα προστατευθούν μέχρι τότε οι κάτοικοι και οι εκκρεμείς κτηματολογικές υποθέσεις;

Η Σαμοθράκη δεν χρειάζεται άλλη μία διαβεβαίωση ότι το θέμα «μελετάται». Η κυβέρνηση είχε ανακοινώσει από τον Νοέμβριο του 2024 ότι είχε βρεθεί λύση. Οφείλει πλέον να την υλοποιήσει.

Η προστασία της δημόσιας περιουσίας και του φυσικού περιβάλλοντος δεν επιτυγχάνεται με τη διοικητική και οικονομική εξάντληση των πολιτών. Επιτυγχάνεται με σαφείς κανόνες, ίση μεταχείριση, ιστορική τεκμηρίωση και ασφάλεια δικαίου.

Η ακριτική Σαμοθράκη ζητά το αυτονόητο: δικαιοσύνη, νομιμότητα και σεβασμό στην περιουσία και στην ιστορία των κατοίκων της.

Μαλτέζος Φ. Μενέλαος
Οικονομολόγος – π. Βουλευτής Έβρου